

אוגוסט ספטמבר אוקטובר **נובמבר** דצמבר ינואר פברואר מרץ אפריל מאי יוני יולי

ארבעת השלבים לצפייה בשיעורי המתמחה ומשוב* **נובמבר**

(תדריך למורה החונך)

תדריך זה מפרט את ארבעת השלבים הבאים בתהליך צפייה ומשוב:

1. שלב ראשון – שיחה מקדימה – תיאום ציפיות לקראת צפייה
2. שלב שני – צפייה בשיעור ותיעודו
3. שלב שלישי – הכנה לקראת שיחת המשוב
4. שלב רביעי- שיחת משוב

השלב הראשון: שיחה מקדימה- תיאום ציפיות לקראת הצפייה

- **שיח מקדים להפגת מתחים ויצירה אווירה ראויה**- בתחילת השיחה התמקדו בתחושותיו ורגשותיו של המתמחה לקראת הצפייה בשיעור. ניתן ליצור זאת באמצעות השאלות: מהו הערך שרואה המתמחה בתהליך הצפייה? כיצד הוא מגיע לתהליך זה? (חושש, בטוח, נינוח) האם הוא שמח / מוטרד על ההזדמנות ללמידה? שיחה פתוחה וגלויה בינכם תעזור: להפגת מתחים, לבניית אמון, ליצירת אווירה נינוחה, תתרום לתחושת הביטחון של המתמחה ולשיח פתוח לאורך כל תהליך החניכה.
- **הצגת הכיתה והשיעור**
 - **הרכב הכיתה**- תלמידי חינוך המיוחד המשולבים, חוזקות הכיתה ואתגריה.
 - **מטרת השיעור** – מהו הידע, המיומנויות וההבנה שעל התלמידים לרכוש בשיעור זה?
 - **תכנון השיעור** – מה מתוכנן מבחינת פעילויות, חלוקת זמנים, כיצד מטרת השיעור מתבטאת בשיעור עצמו, (דגשים ושיקול דעת דידיקטי)
 - באפשרותך להמליץ ולהציע למתמחה, עצות וידיעות מניסיוןך על מהלך השיעור ומטרתו.
 - התמקדו בנושאים עליהם המתמחה מעוניין לקבל משוב. לדוגמה: פתיחת השיעור, שילוב כמה שיותר תלמידים במהלך השיעור, התמודדות עם ניהול כיתה, התמודדות עם ההטרוגניות של תלמידי הכיתה, דרך ההוראה – האם התלמידים הבינו את החומר האם מטרת השיעור הושגו?
 - התמקדו בשניים-שלושה נושאים – לא יותר...

אופי התנהלות במהלך הצפייה

- כיצד מציגים לתלמידים את העובדה שהנך צופה בשיעור?
 - תלמידים מעוניינים לדעת מדוע צופים בשיעור של המורה? האם קרה משהו מיוחד? סכמו את אופי התנהלותך כצופה במהלך השיעור: האם הנך משתתף/מעיר/ או צופה בלבד? חשוב שתסכם עם המתמחה מה שנכון ומתאים לו.
- שאלות שראוי לשאול את המתמחה – מה נחשב בעיניך כתהליך צפייה הוגן ואיכותי? מהן הציפיות שלך ממני בתהליך הצפייה? למה אתה זקוק ממני כדי שתלמד מהתהליך בצורה הטובה ביותר ותרגיש בנוח? מה עלול לבלום את הלמידה שלך?
- בקשות, רצונות נוספים.

השלב השני: צפייה בשיעור ותיעודו

הקפידו שהתנהלותכם במהלך שיעור הצפייה תהיה בהתאם להחלטות עליהם סיכמתם עם המתמחה בשיחת תיאום הציפיות שקדמה לצפייה.

* מבוסס על מאמרו של דר' קבי גוטרמן – קידום ההוראה באמצעות תצפיות הוראה ושיח פדגוגי

את תיעוד השיעור השתדלו לכתוב באופן אובייקטיבי ככל שניתן מבלי לנקוט עמדה ולהיות שיפוטי.

תעדו את המתבצע בשיעור- פעילות המורה והתלמידים, צטטו הביאו דוגמאות. חפשו באופן מאוזן התנהגויות הוראה יעילות והתנהגויות הוראה לא יעילות. העזרו בטבלה המצורפת לתיעוד צפייה בשיעור (ראה נספח מצ"ב)

השלב השלישי: הכנה לקראת שיחת משוב

לפני שיחת המשוב חשוב להתכונן לשיחה – מבין הדברים הרבים שראיתם ותיעדתם בשיעור עליכם לברור ולהחליט, מהם הדברים הנכונים ביותר שעליכם להתמקד בהם בשלב זה, לשם התפתחותו האישית והמקצועית של המתמחה.

חשוב שתתמקדו באותם הנושאים שהמתמחה ביקש שתתמקדו בהם. אם ראיתם דבר נוסף שיכול לסייע למתמחה, שוחחו עליו, אך זכרו שכולנו יכולים להפנים מעט שינויים בזמן נתון.

שאלות עוגן לשיחת משוב לאחר שיעור צפייה:

- מה הצליח לך כמו שתכננת?
- יש משהו שהלך פחות טוב ממה שתכננת או רצית?
- אם תלמד את השיעור הזה, מחר בבוקר, בכיתה אחרת או מקבילה – יש משהו שתשנה?

מטרות שיחת המשוב:

- קידום צמיחה והתפתחות אישית של המתמחה,
- קידום הוראה איכותית של המתמחה.
- עידוד המתמחה להמשיך צמיחה והתפתחות לאור התצפית וההכרות שלכם עימו – התמקדות בנקודות חוזק.
- איתור נקודות לשיפור והגדרתן כיעד ואתגר עתידי.
- מתן דוגמאות וייצוגים אובייקטיביים מהשיעור על התנהלות המתמחה – אפשרי גם גם תוצרי תלמידים.

חלק משמעותי מתהליך הצפייה בשיעורי מתמחה הינו היכולת שלו להתפתחות, צמיחה, למידה ורפלקציה עצמית ולכן, השקעו מחשבה על יכולת המתמחה להתבוננות ורפלקציה עצמית.

להכנת שיחת המשוב העזרו ב:

[מפת הממדים](#) להערכת מתמחים בהוראה

* מבוסס על מאמרו של דר' קבי גוטרמן – קידום ההוראה באמצעות תצפיות הוראה ושיח פדגוגי

קובץ נקודות להערכת השיעור להורדת הקובץ [לחצו כאן](#)

[כלי לניתוח הערכה של ראמ"ה לכלי לחצו כאן](#)

השלב הרביעי: שיחת המשוב

תזמון שיחת המשוב - מומלץ כי שיחת המשוב על השיעור לא תעשה מיד לאחריו, אלא שיינתן לכם ולמתמחה זמן לעבד את השיעור וללמוד עליו וממנו. יחד עם זאת אל תדחו שיחה זו – חשוב לקיים שיחת משוב עד יומיים שלושה מהתצפית, כי לאחר מכן דברים נשכחים..

חשוב ששיחת המשוב תתקיים בזמן שהנך פנוי להיות עם המתמחה דבר שייצור אוירה של בטחון ואמון – רק כך המתמחה יוכל ללמוד ולצמוח משיחה זו. שיחה זו צריכה להתקיים ברגישות והכלה.

כללים לשיחה:

- המתמחה הוא הפעיל והחונך מניע התבוננות וחשיבה רפלקטיבית.
 - שאלו שאלות פתוחות ומעוררות חשיבה – שאלות העוגן לשיחת משוב:
 - ✓ מה הצליח לך כמו שתכננת?
 - ✓ יש משהו שהלך פחות טוב ממה שתכננת או רצית?
 - ✓ אם תלמד את השיעור הזה, מחר בבוקר, בכיתה אחרת או מקבילה – יש משהו שתשנה?
 - חשוב שהמתמחה יגיע בכוחות עצמו לתובנות הנדרשות על פני מצב שאתם אומרים לו מה היה עליו לעשות.
 - ככל שהמתמחה הוא זה היוצר את האלטרנטיבות להתנהגויות הוראה יעילות – הסיכוי שהוא יישם אותן בעתיד עולה.
 - היו ממוקדים בהקשבה למתמחה ממקום אמפטי.
 - בארו דברים שעלו בתצפית והתבוננו עליהם יחדיו.
- המשוב צריך להיות "מרק" – ממוקד, רפלקטיבי (באמצעות שאלות פתוחות המעוררות רפלקציה ולא אמירות סגורות), קצר

מה לא לעשות?

- אל תתמקדו בעצמכם – המקום הוא של המתמחה ומה שעשיתם בעבר או מה שהייתם עושים במקומו אינם העניין בשיחה זו.
 - התמקדו באמירות שלוקחות את המתמחה קדימה ולא אחורה.
- * מבוסס על מאמרו של דר' קבי גוטרמן – קידום ההוראה באמצעות תצפיות הוראה ושיח פדגוגי

סיכום השיחה בהתבוננות קדימה – המתמחה יסכם את השיחה במספר דברים אותם הוא לוקח עמו ליישום בכיתה – בתהליך הוראתו, בהכנת שיעוריו וכדומה.
במפגשים הבאים בתהליך החניכה התבוננו יחדיו על יישום היעדים שבחר המתמחה.

נספח טבלה לתיעוד צפייה בשיעור (שלב שני)

מטרת השיח הפדגוגי הינה להציף התנהגויות הוראה אפקטיביות לחיזוק והעצמת המורה והתנהגויות הוראה המעלות בכם תהיות ושאלות לשם התבוננות ולמידה*

במהלך הצפייה חשוב לכתוב ולתעד כמה שיותר ציטוטים של המורה, התלמידים והתנהגויות בשיעור לשם ביסוס השיח הממשב על דוגמאות מהשטח.

* מבוסס על מאמרו של דר' קבי גוטרמן – קידום ההוראה באמצעות תצפיות הוראה ושיח פדגוגי

שאלות שעולות בי, מה ארצה לשאול על זה? שאלות תהייה* (למילוי לאחר השיעור ולקראת שיח פדגוגי ממשב*)	מה אני רואה?

* מבוסס על מאמרו של דר' קבי גוטרמן – קידום ההוראה באמצעות תצפיות הוראה ושיח פדגוגי

על מה מסתכלים בשיעור? מתוך מאמרו של דר' קבי גוטרמן – קידום ההוראה באמצעות תצפיות הוראה ושיח פדגוגי*

על מה מסתכלים בשיעור

בתצפית הוראה פתוחה קשה להחליט מראש על נקודות לתצפית או לאיסוף נתונים מכיון. עם זאת ישנן התנהגויות הוראה התורמות לשיעור או מעכבות אותו, וראוי לתת עליהן את הדעת במהלך התצפית:

- הבדלים בין מסך הזמן המיועד לשיעור (45-50 דקות) לבין הזמן בפועל לפעילויות של הוראה ולמידה
 - א. זמן המוקדש לתחום ניהול הכיתה
 - ב. זמן המוקדש למשמעת
- הבדלים בין זמן מורה לזמן תלמיד
 - א. זמן המוקדש לדיבור לעומת זמן המוקדש להקשבה
 - ב. זמן המוקדש לתרגול או למשימות הוראה-למידה-הערכה אחרות
- מספר התלמידים המצביעים לאחר שאלה של המורה - פתוחה או סגורה
- מספר התלמידים המשתתפים בשיעור השתתפות פעילה או סמויה
- הזמן בין שאילת השאלה לקבלת תשובה
- ניוון בהוראה ובמשימות
- ניהול הכיתה
- בהירות בהוראה

בשיעורים בהם רמת ההוראה גבוהה, ממוקדת ותכליתית, כדאי לתת את הדעת גם על:

- אמון בתלמידים
- מי שואל את השאלות במהלך השיעור

ניתוח השיעור וקביעת יעדים

ניתוח אירועי ההוראה נועד להתכונן לשיחה עם המורה. כדאי להתמקד בו בשני סוגי יעדים:

- **יעד לחיזוק/שימור** נקבע בעקבות זיהוי התנהגות הוראה אפקטיבית שרצוי כי תבוא לידי ביטוי גם בעתיד. לא תמיד מורים מודעים לסיבות שהתנהגות הוראה מסוימת הניבה תוצרים חיוביים, כגון למידה אפקטיבית או תחושה טובה בשיעור. חשוב לזהות התנהגויות המניבות את התוצרים האלה ולקרוא להן בשם.
- **יעד לבחינה/שינוי** נקבע בעקבות זיהוי התנהגות הוראה שיש ספק ביעילותה ורצוי להעלות אותה לדיון בשיח הפדגוגי.

דרכים ונקודות מרכזיות בניתוח שיעור

יש לבסס את ניתוח התנהגויות ההוראה על אירועים בשיעור. התנהגויות הוראה החוזרות על עצמן נחשבות לתבניות, וסביר שאם חזרו על עצמן יותר מפעמים בשיעור אחד הן מספיקיני ההוראה של המורה שנצפה. דוגמאות:

- ריבוי שאלות ידע
- חיזוקים חיוביים או אי-מתן חיזוקים לתלמידים
- יצירה של אווירת אמון על-ידי הפעלת תלמידים או הסתמכות על המורה בתור ספק הידע המרכזי
- דיונים פתוחים
- ניצול יעיל ונכון של זמן ההוראה

חזרה לתפריט ■■■■

* מבוסס על מאמרו של דר' קבי גוטרמן – קידום ההוראה באמצעות תצפיות הוראה ושיח פדגוגי